

השלימות בכל הקוין¹⁷.

(משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב תנש"א)

17) ועד"ז בנוגע ל"סור מרע" – כהמשך המשנה "ואין אתה בא לידי עבירה" – "ואין אתה בא" דייקא, בדרך ממילא, ללא צורך להתעסק בשלילת הרע, ואפילו לא "לידי עבירה", שגם דברים שיכולים להביא לידי עבירה (כמו תאוות היתר) נעשים מושללים בדרך ממילא, מצד ההסתכלות בעניני הגאולה, מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, כפס"ד הרמב"ם (בסיום וחותם ספרו "משנה תורה") ש"באותו הזמן . . . כל המעדנים מצויין כעפר", "כעפר" דייקא, שאין לו שום חשיבות, כיון ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד".

לזכרון

כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים

לתורה ולמצות ורבים השיב מעון

ר' לוי יצחק זללה"ה

שניאורסאהן

אביו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

אשר נאסר והגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות
ונפטר בגלות ביום כ"ף לחודש מנחם אב שנת ה'תש"ד

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ואתחנן

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ט

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. יש קשר בין הפרשה להפטרתה

נאמר ב"טור"¹, שמפרשת בראשית ועד שבעה עשר בתמוז "מפטירין מענין הפרשיות דומה בדומה, ומשמם ואילך – לפי הזמן ולפי המאורע".

אך בכל זאת, כיון שכל הענינים בתורה מדוייקים לחלוטין², הרי מכך שההפטרות הנקראות בשבתות שאחרי שבעה עשר בתמוז נקבעו בפרשות מסויימות – "דברי ירמיהו" לפרשת פינחס, או מטות וכו', "נחמו" לפרשת ואתחנן, וכו' – מובן, שלמרות שהן מותאמות בעיקר לפי הזמן והמאורע, בכל זאת קשורות הפטרות אל³ דוקא לפרשות אל⁵.

ולגבי פרשתנו: הפטרת פרשת ואתחנן היא

(1) אר"ח סתכ"ח. וכו"ה בשו"ע ורמ"א שם סעיף ח'. וראה תוס' (מגילה לא, ריש ע"ב). רמב"ם הל' תפלה פ"ג הי"ט.
(2) ובפרט, שגם הפרשיות ד"זמשם ואילך" יש להן שייכות ל"פורענייתא" ול"נחמתא" – ראה של"ה חלק תושבי"כ ר"פ וישב. וראה גם שם שסו, א ואילך בנוגע להפרשיות שבין המצרים.
(3) ונרמז גם בלשון הטור (שתחלתו הובא בפנים) "דברי ירמיה' לפ' פנחס וכו'" – אף שלכאורה ה' מספיק שימנה (כמוש"כ בשו"ע וכן הוא בתוס' מגילה לא, ב) רק את שמות ההפטרות וסדרן, מבלי להזכיר בכל הפטרה את הפרשה.
(4) אלא שיש הפטרות ששייכות לשתי פרשיות [וכמו: "דברי ירמיה" ששייכת הן לפנחס והן למטות*]; עני' סוערה – לראה וגם לכי תצא].
(5) אלא שמטעם השייכות לפרשה – יש הפטרה שייכת יותר, וכמו יד' ה' – לפינחס; וידבר דוד – להאינו.

(* שמענו – י"ל ששייכת רק למסעי. וזה שמפטירין שמענו כשמטות ומסעי מחוברין הוא ע"פ הכלל דההפטרה צ"ל מעין הקריאה שבה מסיימין (שו"ע אר"ח טו"ס רפ"ד וטו"ס תכח). ומה שבטור שם כתוב "שמענו דבר ה' לראשי המטות" – הרי כוונת הטור היא (בעיקר) לחזרות זמן קריאתה (ושייכות ההפטרות להפרשיות שבטור – ראה הערה הקודמת – וראק ברמז). ומה שכתוב ל"ראשי המטות" – דלכאורה הרי לפעמים היא רק למסעי (אבל א"א שתר' רק למטות).
כן קשה שפי' מסעי אינו מזכיר כלל – יש לומר, שזהו מפני שרק בשתי קביעות בלבד – ודמעוברות – הרי מטות ומסעי נפרדות (ראה הלוחות שבטור שם). ולהניח אשר היפוכו באבודרת, דמזכיר סדר ההפטרות – רק כשהפרשיות נפרדות!]
אבל אינו, כי נכצ"ל דהפטרות שמענו יש בהם שייכות לראשי המטות – שהרי גם למ"ד (הובא בבי" טו"ס רפד) דבשני פרשיות מחוברות מפטירין בהפטרת פ' ראשונה – מפטירין שמענו.

"נחמו נחמו" לפי הזמן והמאורע, מפני שפרשת ואתחנן נקראת בשבת הראשונה של "שבעה דנחמתא", אך בנוסף לכך יש קשר בין הפרשה לבין ההפטרה ("נחמו")⁵.

ב. הבית השלישי – "נחמו נחמו"

על הפסוק "נחמו נחמו עמי"⁶ נאמר במדרש⁷, שהסבר לכפילות הלשון – "נחמו נחמו" – הוא, מפני שנחמה אחת היא "על בית ראשון", והאחרת "על בית שני".

יש להבין: המשמעות של "נחמה" היא, שכאשר התרחש ר"ל אסון אצל מישוה, ואין בכוחו של ה"מנחם" למלא את החסר, הוא מוצא לפחות, נחמה עבור האדם הפגוע. לכן מובן, שכאשר אדם הוכה פעמיים, אפשר לנחמו פעמיים – עבור שני האסונות שהיו לו.

אך בעניננו, כאשר הנחמה היא ההבטחה שבית המקדש ייבנה שוב⁸, הרי כאשר יש "נחמו" על הבית הראשון, פירושו של דבר, שבבית המקדש השלישי שיהיה לעתיד, יתקיימו כל הענינים שהיו בבית הראשון אשר היה נעלה מהבית השני (אשר חסרו בו חמשה דברים⁹). ואם כך, לשם מה יש צורך בנחמה על הבית השני, והרי היא נכללת, לכאורה, בנחמה על הבית הראשון?

ההסבר לכך הוא¹⁰: למרות שבאופן כללי הבית השני פחות במעלתו מהבית הראשון, בכל זאת יש בו מעלה על פני הבית הראשון. כנאמר בגמרא¹¹ על הפסוק¹² "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", ש"הבית

המצרים), וכן הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח, והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, "בהאי חיבורא דילך (תורתו של רשב"י) . . יפקון בי' מן גלותא ברחמי"¹², יש עילוי מיוחד בלימוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה.

ומה טוב – שלימוד זה יהי' באופן ד"עשרה (ציבור) שיושבים (בהתיישבות וקביעות) ועוסקים (באופן של "עסק") בתורה¹³.

. . . ויש להוסיף לימוד והוראה בשייכות לענין הגאולה גם מהתחלת פרק שלישי – "הסתכל בשלשה דברים":

"שלשה דברים" (סתם) – יש לומר, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, גאולה משולשת וביהמ"ק משולש, שכולל ב' המעלות דגאולה ראשונה ושני', בית ראשון ושני, ושניהם יחד.

ו"הסתכל בשלשה דברים" – "הסתכל" דייקא, שמורה על העיון וההתבוננות בהעמקה יתירה¹⁴ בענין הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("שלשה דברים"), מתוך צפ"י והשתוקקות מיוחדת, "אזכרה לו בכל יום שיבוא"¹⁵, שיבוא בכל יום, ביום זה ממש, ועאכו"כ כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות בשלשה דברים היא ביתר שאת וביתר עוז.

ויש לומר, שההסתכלות בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("שלשה דברים") פועלת שלימות בכל עניני העבודה שנכללים ב"שלשה דברים" – ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים¹⁶, שקיומם ע"י ג' הלבושים דמחשבה דיבור ומעשה – שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה

(6) ישעי' מ, א.
(7) ילקוט ישעי' רמז תמה.
(8) שהרי "כל אלה הנחמות עתידה לימות המשיח" (רד"ק לישעי' שם).
(9) יומא כא, ב. ובלקו"ת ר"ה (נו, ג), שזהו מפני שחסרה בו בחי' ה' עילאה דבינה.
(10) ראה עדי"ז ד"ה נחמו עת"י בסופו.
(11) בי"ב ג, סע"א ואילך.
(12) חגי ב, ט.

(12) זח"ג קכד, ב – ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק שם.
(13) אבות פ"ג מ"ו.
(14) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סקכ"ח סל"ו. ועוד.
(15) נוסח "אני מאמין" הנדפס בסידורים וכו'. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.
(16) אבות פ"א מ"ב.

שלחמה נגד פעולותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ועד"ז בנוגע לפעולותיו של בעל ההילולא דעשרים באב) בהפצת התורה והמעיינות חוצה, מארחת ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו וההולכים בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה –

ש"נפלאות" אלו (שכבר ראו בפועל) מעוררים ומדגישים שתיכף ומיד רואים הפלא הכי גדול – גאולה האמיתית והשלימה עלי' נאמר⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", "נפלאות" גם בערך ליצי"מ⁷.

... ובנוגע לפועל:

כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול – צריכה להיות ה"טעימה" (בערב שבת, ש"טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל"⁸) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התומ"צ באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר – הוספה בלימוד התורה (מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה"⁹) הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כולל לימוד עין יעקב, אגדה שבתורה, ש"רוב סודות התורה גנוזין בה"¹⁰, ועוד ועיקר, לימוד פנימיות התורה, כדברי האריז"ל (שיום ההילולא שלו בחמשה מנ"א) ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"¹¹, ובמיוחד לאחרי שנתבארה בתורת החסידות באופן ששייך להבנה והשגה דכאו"א מישראל,

והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה – הן בנגלה דתורה, ובפרט בספרו של הרמב"ם שכולל גם ההלכות ששייכות לזמן הגאולה, כמו הלכות בית הבחירה (שלמדום זה-עתה בימי בין

- 6) מיכה ז, טו.
- 7) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.
- 8) שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס רנ.
- 9) פרש"י תענית שם.
- 10) תניא אגה"ק סכ"ג.
- 11) שם סכ"ו (קמב, ב).

הזה האחרון" הוא הבית השני¹³, והוא "גדול" – בבנין ובשנים¹⁴ – "מן הראשון". ולכן נאמר "נחמו נחמו" – פעמיים – על בית ראשון ועל בית שני, שימולאו שני החסרונות. כלומר, שבבית השלישי תהינה כל המעלות, הן של הבית הראשון, והן של הבית השני¹⁵.

ג. בית המקדש בבחינת "מקבל"

כדי להבין את מעלתו של הבית השני על הבית הראשון, יש להסביר תחילה (בפנימיות) את מעלתו של בית המקדש בכלל, כולל הבית הראשון, אשר היה "דירת קבע" של הקדוש-ברוך-הוא¹⁶, לעומת המשכן, אשר היה "דירת עראי"¹⁷ לקדוש-ברוך-הוא¹⁸:

קדושת המשכן, "ושכנתי בתוכם", למרות שהיתה בכל חלקיו, ולא רק ביריעות ובקרשים, שעשויים מחי ומצומח¹⁹, אלא אף בקרקע המשכן, הדומם, היתה בכל זאת בעיקר מצד למעלה, ולא מצד הדברים הגשמיים – היריעות וכו' והקרקע.

ורק כיון שהאור שהאיר במשכן היה בלי גבול, הוא יכול היה להגיע ולהשפיע גם למטה מטה, עד לסוג הדומם.

ולכן, לאחר לקיחת המשכן ממקום מסויים, לא נשארה שום קדושה במקום זה, בקרקע. ואילו קדושת בית המקדש היתה מצד הדברים הגשמיים המרכיבים אותו בעצמם. ולכן גם לאחור חורבן בית המקדש נותרה

- 13) בזהר (ח"א כח, א) מפרש שקאי אבית שלישי. וראה לעיל ע' 29 הערה 29 תיווך ב' הפירושים.
- 14) שוהו מורה גם על גדלות באיכות וברוחניות.
- 15) ראה זח"ג רכא, א. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 28 ואילך, ע' 31-32.
- 16) ראה שהש"ד פ"א, טו (ג). וכמ"ש (תהלים קלב, יד) זאת מנותתי עדי עד (תו"א ר"פ ויגש).
- 17) שהש"ד שם. וכמ"ש (ש"ב ז, ו) ואהי' מתהלך באהל גו' (תו"א שם).
- 18) בכל הבא להלן (בענין הפרש שבין משכן למקדש) – ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 18 ואילך ובהסמך שם. וראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 26.
- 19) וגם באדנים וכו' – דומם.

קדושה במקום המקדש²⁰. זהו הטעם הפנימי לכך שבית המקדש נבנה דוקא בתקופת שלמה, שבה "קיימא סיהרא באשלימותא"²¹, כי ה"סיהרא", הלבנה, אינה כשמש – בבחינת המשפיע, בחינת "ועיר אנפין", אלא היא בבחינת המקבל, המקבלת את האור מהשמש, בחינת "מלכות"²². וכיון שהחידוש העיקרי של בית המקדש אינו ההמשכה מלמעלה, אלא זיכוך הנבראים, לכן הוא קשור לשלימות של "סיהרא"²³.

ד. זיכוך מלמעלה או מלמטה

בזיכוך הנבראים עצמם יש שני אופנים: א) זיכוכם מצד האור שלמעלה. בדומה לרב המלמד את תלמידו באופן, שעל ידי לימוד זה יהיה התלמיד מסוגל בעצמו להגיע לכוונה האמיתית²⁴. אך בכל זאת, גם מה שמבין התלמיד "בעצמו" את אמיתות הכוונה נובע מההארה השכלית שהעניק לו הרב. ב) זיכוך שאינו על ידי האור המאיר מלמעלה, אלא זיכוך הנבראים מצד עצמם: מפני שאמיתיות מציאותם היא אלקות, הרי הם סוף סוף מזדככים עד כדי "זראו כל בשר... כי פי ה' דיבר"²⁵, לא מצד גילוי הדרגה של "פי ה'", אלא מצד הבשר עצמו.

בדומה לחזרה בתשובה כפשוטה, אשר בדרך כלל אינה נובעת מגילוי אור, כי אדרבה: לפני שחזר בתשובה הרי הוא היה רחוק מאלקות, וכיצד ייתכן שירגיש בגילוי

- 20) רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ז.
- 21) זח"א קנ, א. וראה שמו"ר פט"ז, כו. ובכ"מ.
- 22) ראה לקו"ת צו, סע"א (ובכ"מ), שמש הוא (יסוד) ז"א, ולבנה מלכות. וראה גם תקו"ז תמ"ד ששימשא וסיהרא הם דוגמת קוב"ה ושכינתא.
- 23) משא"כ משכן – מעשה משה (ודורו), שפני משה כפני חמה (ב"ב עה, א*).
- 24) ראה המשך תרס"ז ע' תב. ושם (ע' תג) שהוא ע"ד מבין דבר מתוך דבר ש"מה שמבין מתוך שכל זה שכל אחר ה"ז התחדשות לגמרי". ע"ש באריכות.
- 25) ישע"י מ, ה. וראה שער האמונה לאדמוה"א פכ"ה.

(* להעיר גם בדחול"ל זה גודל דיוק ל' פרש"י עה"ת שהשמיט ויבת פני בנוגע לחמה וללבנה (פירוש כו, ב) – והטעם כי ע"ד הפשט אין לחלק בחמה ולבנה "פני" ולא פני.

הוספה

בשורת הגאולה

לד.

דובר כמ"פ בתקופה האחרונה שלפי כל הסימנים נמצאים אנו ב"שנה שמלך המשיח נגלה בו"¹ (נוסף על החשבון דערב שבת לאחר חצות שמתחיל בשנת ה'תשנ"א²) – כמרומו בהר"ת (שנתפשט בכל ישראל) "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ובפרט שבמשך השנה ראו בפועל (ויראו עוד) כו"כ מאורעות שהם "נפלאות", ויתירה מזה, שכל א' מהם הוא באופן של "פלא" גם ביחס לה"פלא" שלפניו, פלא לגבי פלא שמעורר התפעלות חדשה.

– כולל גם ה"פלא" שמתרחש בימים אלו ממש: כינוס אנ"ש והשלוחים שיחיו במדינת רוסיא, שהתכנסו מכו"כ מקומות (גם משאר מדינות שבעולם) בעיירה ליובאוויטש, כולל גם כדי להשתטח על ציוני קודש של רבותינו נשיאינו ששם מנוחתם כבוד, וגם על הציון הק' של אאמו"ר ז"ל (שיום ההילולא שלו, עשרים באב, מתברך מיום הש"ק זה), ונוסף לזה, מתכנסים בעיר הבירה דכל המדינה, מאסקווא כדי להתייעץ ולהתדבר יחדיו ("איש את רעהו יעזורו"³), מתוך אהבה ואחדות, "כאיש אחד בלב אחד"⁴) ולקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל המדינה ובכל העולם כולו, ויה"ר שיהי' הכינוס בהצלחה רבה ומופלגה, ובאופן של הוספה כפולה ומכופלת, "דמוסיף יוסיף"⁵, ועד להוספה שלמעלה ממדידה והגבלה – שמאורע זה הו"ע של "נפלאות", שאותה מדינה

ו. תורה, מצוות ותשובה

שלשה ענינים אלו – המשכה מלמעלה, זיכוך הנבראים מצד גילוי אור, וזיכוך מצד עצמם – הם באופן כללי בעבודת האדם: תורה, מצוות (או תפילה), ותשובה:

התורה היא המשכה מלמעלה – "נתן לנו את תורתו", "משה קיבל משה תורה ומסרה...". גם לימוד התורה, על-אף שהאדם צריך ללמוד ולהבין, עד אשר יתאחד על ידי הבנתו עם התורה שאותה הוא לומד³⁴ – אך העיקר בכך אינו שיוסיף בכך מעצמו, אלא, להיפך, עליו לעמול כדי להבין את דברי התורה, כדי לגלות את מה שהתורה אומרת.

לעומת זאת, כוונת המצוות היא בעיקר – עשיית הקלף, הצמר וכו' לתפילין ולציצית, "ונעשיתם אותם" – לחדש וליצור כביכול, את המצוה³⁵. כביטויים "מעשין על הצדקה"³⁶, "כופין" – בכך יש כפיה והתבטלות הנעשות על ידי האדם המקיים את המצוה, כלשון המדרש³⁷ "לצרף בהם את הבריות".

ובנוסף לכך: המצוות אפשריות רק בצירוף מקיים המצוה. כל המשמעות של מצוות, ציוויים, היא הוראה לאדם – לעומת התורה, המתקיימת אף לפני שהאדם לומד אותה.

מ"הו' אור הלבנה כאור החמה" – כי הלבנה הרי גם עכשיו יש לה אור עצמי ורק שאינו מאיר והחידוש הוא שלעיתים גם אור המקבל יאיר כאור המשפיע; משא"כ שחור שבעין, הרי השחרות הוא היפך האור (ראה פיה"מ לאדמוה"א ספק"ב: השחור שבעין .. שמוצמם לעצם הראי' .. דכה הבהירות שבעין היא בעצם ספירי דגובן שבעין*) – ולע"ל גם השחור יהי' מאיר.

(34) תניא פ"ה.
(35) ויקי' פל"ה, ו. וראה סנה' צט, ב. ח"ג קיג, א.
(36) ב"י לוי"ד סי' רמת. וראה סנה' צט, ב. וראה ד"ה ויטע אשל תרצ"ט פ"ד. ובכ"מ.
(37) ב"ר רפמ"ד וש"נ.

(* בפיה"מ עם מסיים, שני"י שנהפך השחור שבעין נעשה כח ההבטה חזק וכן הרבה יותר (וראה גם רש"י האיזני לב, י: שחור שבעין שהמאור יוצא הימנו). ולכאורה י"ל, ששני אופנים בחזק אור הראי' שנעשה ע"י השחור שבעין דוקא: בפשטות – להיותו מצמצם את אור הראי'. ולפי אופן זה, השחור שבעין רק גודם הוא לחזק האור. ובפנימיות – שהשחור עצמו נהפך לאור, ולכן אורו חזק יותר. ולהעיר מתו"ח נח (ס, טע"ב), שישנם ב' פירושים ב"יתרון האור מן החשך". ולהעיר גם מאוה"ת ורא"ע ע"ש.

האור, אלא היא נובעת מבעל התשובה עצמו²⁶, מפני שנצמיותו של היהודי היא אלקות, המשפיעה גם בגלוי, ולכן רוצה כל יהודי, בלי יוצא מן הכלל ח"ו, לקיים את רצון ה', אלא ש"יצרו הוא שתקפו", כפסק הדין הידוע של הרמב"ם²⁷.

ה. שתי דרגות הלבנה

בדומה לשני אופנים אלו בזיכוך הנבראים, כך יש בלבנה – בחינת המלכות, שורש הנבראים – שני אופנים: כפי שהיא עתה, וכפי שתהיה לעתיד לבוא:

עתה הלבנה מקבלת מהשמש, והיא בבחינת²² "זעיר אנפין". ורק על ידי שהיא מקבלת את אור השמש, מאיר אורה העצמי²⁸, כדוגמת התלמיד שהוזכרה לעיל, שעל ידי שהוא מקבל את הכוונתו המחשבתית של המשפיע, ביכולתו לחדש רעיון שכלי בכוח עצמו.

אך לעתיד לבוא יהיה "אור הלבנה כאור החמה"²⁹, ש"אור הלבנה" לא יזדקק ל"אור החמה", אלא יהיה כ"אור החמה" המאיר מצד עצמו³⁰.

עד ש"ועינינו מאירות כשמש וכירח"³¹, שגם העיניים (השחור שבעין³²) יאירו בעצמן, ולא יזדקקו, כעתה, לאור השמש והירח³³.

(26) ואף שמה שמתעורר בתשובה הוא מצד זה שמלמעלה מסבבים סיבות שונות לזה וכמ"ש (ש"ב יד, יד) "זחשב מחשבות בלתי ידע ממנו נדח" – הרי זה באופן של העלם וכו' [וכמ"ש (דברים ד, כט) ובקשתם משם (ראה לקו"ת ראה לב, ג) את ה"א גו' ונאמר: והסתרתני פני מהם גו' ואמר גו' על כי אין אלקי בקרבי גו' ואנכי הסתר אסתיר פני גו' (ויק' ל, זי"ח)], והתשובה עצמה באה מצד הבעי"ת. וראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכח.

(27) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.
(28) המשך תרס"ו שם ע' תד (בהמשך להמשל דרב ותלמיד המובא לעיל בפנים ס"ד). וראה בארוכה תורת שלום ע' 76. ובכ"מ.
(29) ישע"ל ל, כו.
(30) לקו"ת צו, י, א.
(31) נוסח התפלה דשבת (נשמת).

(32) ראה ויקי' פל"א ת: הגלגל הזה של עין אין אדם רואה מתוך הלבן שיש בו אלא מתוך השחור. ולכאורה כ"מ באוה"ת הנסמן בהערה הבאה.
(33) אוה"ת בראשית לג, א. – זה (לכאורה) חידוש יותר

(1) יל"ש ישע"י רמז תצט.

(2) ראה סה"ש ה'תשנ"א ח"א ע' 254. וש"נ.

(3) ישע"י מא, ו.

(4) פרש"י יתרו יט, ב.

(5) תענית בסופה.

וזה רומז לאיחוד של בית ראשון עם בית שני, כי בית ראשון הוא⁶⁹ נכללים דברי תוכחה על ענינים בלתי רצויים –

ובכל זאת מסופר כאן סיפור מתן תורה כולו, כפי שהיה לפני החטא. ויוצא מכך, שבפרשה זו קיימת התאחדות של בחינת הצדיקים – בית ראשון, עם בחינת בעלי התשובה – בית שני.

יג. "ואתחנן" – בית ראשון ובית שני

איחוד זה של בית ראשון עם בית שני נרמז גם במילה הראשונה, בשמה של הפרשה – ואתחנן, המצביע על תוכנה העיקרי של הפרשה: "ואתחנן" בגימטריא תקט"ו⁷⁰. בתורת החסידות מוסבר על כך⁷¹, שהאותיות ת"ק מצביעות על דרגת המדות – ו"ה, ומשום כך עניני העולמות, המתהווים מהמדות, שבעת ימי הבנין, הם במספר ת"ק⁷². ט"ו (בגימטריא י"ה) היא דרגת המוחין. והענין של תקט"ו, גימטריא של "ואתחנן", חיבור של ת"ק וט"ו במילה אחת, הוא חיבור המוחין והמדות⁷³.

(69) לדוגמא, ראה: ג, כו. פרש"י שם, כט.
(70) ראה דב"ר פי"א, י – הובא בדע"ו מבע"ת עה"פ.
(71) ראה אוה"ת כאן עה"פ (ע' ק"ג ואילך). בראשית מז, ב.
(72) ראה תגינה יג, א. וראה לקו"ת אמור לך, א.
(73) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 111 הערה 69.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כשם שיש הבדל בין התורה למצוות לגבי האדם, כך יש הבדל, ואף מודגש יותר, לגבי העולם בכלל:

התורה עוסקת בדברים גשמיים, אך אין היא "מתלבשת" בהם, אלא רק דנה אודותם³⁸. ואילו המצוות "מלוכשות" ממש בדברים הגשמיים שבהם מקיימים את המצוה, שהם עצמם ייהפכו לקדושה.

זהו אחד הטעמים לכך שהתורה מושווית ל"אור היום", ואילו המצוות דומות ל"אור הנר"³⁹, כי⁴⁰ אור היום אינו משפיע בפנימיות על המקום שבו הוא מאיר⁴¹ – במקום עצמו אין מתרחש שום שינוי, ואילו אור הנר הופך את הפתילה ואת השמן עצמם לאור⁴² (לאש).

ז. תשובה – הפיכת הזדונות לזכויות

בכל זאת, גם זיכוך האדם והדברים הגשמיים על ידי קיום המצוות קשור לאור,

(38) "ולשון התלבשות (בתורה) הוא רק שם המושאל בלבד" (ד"ה ויאמר משה תש"ד פ"כ).

(39) כמ"ש (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור. ומזה שאמרו (סוטה כא, א) "מה אור מגין לעולם כו' כיון שעלה עמוד השחר" "משמע דאור היינו אור היום .. ולא כמ"ש בשל"ה (בתחלתו) מדורה גדולה" (אוה"ת משלי שם ריש ע' תקסט. קונטרס עץ החיים בתחלתו).

(40) בסוטה שם: "תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור .. מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה כו' מה אור מגין לעולם אף תורה כו'". אבל אין מזה סתירה למ"ש בפנים, כי מה ש"מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה" ו"תורה מגינה לעולם" היא מצד מעלת האור של התורה והמצוות עצמם [שהמצוות תלויות בומן (ומקום), ולכן מגינות לפי שעה, משא"כ התורה שהיא למעלה מהומן היא מגינה לעולם – עיי' אוה"ת שם ע' תקע. קונט" עה"ח ספ"ב]. אבל בנוגע להבירור שבאדם (הלומד או מקיים המצוה), ועד"ו בנוגע לדברים הגשמיים (שהתורה מתלבשת לדון בהם או שמקיימים מצוות בהם), הבירור שע"י המצוות הוא בפנימיות יותר.

וכמו אור היום ואור הנר, שבנוגע למעלת האור עצמו, אור היום הוא נעלה יותר, אבל בנוגע לפעולתם בחומר העולם, הרי פעולת אור הנר היא בפנימיות יותר, כבפנים. (41) תו"א פו, ריש ע"ב. ובכ"מ.

(42) ראה שערי אורה מג, ב. אמ"ב שער הציצית פט"ז (י, סע"א ואילך. ושם (ריש ע"ג): "וזהו נר מצוה ששרשה למעלה מתורה (אור)". לקו"ש ח"ח ע' 353 הערה 11. וראה לקמן הערה 43. 48.

למרות שהם עצמם מזדככים על ידי כך, כי כאשר מקיימים מצוה, עושים זאת מפני ש"קולטים" את ציווי הבורא ומוכנים לקיימו מתוך קבלת עול מלכות שמים.

לעומת זאת, בעל התשובה, אשר בחטאו פרק מעצמו עול מלכות שמים, והוא רחוק מגילוי האור (מלמעלה), הרי התשובה באה ממנו עצמו, כדלעיל בסעיף ד'⁴³.

וכן לגבי עניני העולם יש הבדל, שבמצעות המצוות מזדככים רק הניצוצות שבדברים המותרים⁴⁴, שמקליפת נוגה⁴⁵ (ואילו הניצוצות שנפלו לדברים האסורים, שבשלש הקליפות הטמאות לגמרי – אי אפשר לזככם על ידי המצוות⁴⁶). לעומת זאת, על ידי התשובה, הרי גם הניצוצות שבזדונות, שהם בשלש קליפות הטמאות⁴⁷, נהפכים⁴⁸ לזכויות⁴⁹.

(43) וזה נעלה יותר מענין ה"אתהפכא חשוכא לנהורא" ד"נר מצוה" – אף שאור הנר (המצוה) מהפך את הפתילה עצמה (דבר הגשמי שמקיימים בו המצוה) לאש ואור – כי באור הנר, הרי מה שהפתילה מאירה הוא מצד האש האוחז בה ומהפכה לאש (אבל לא מצד הפתילה גופא), משא"כ אופן ה"אתהפכא" שבתשובה הוא מה שהחשך מצד עצמו נהפך לאור [בדוגמת "ויעינינו מאירות כשמש וכירח" שהיה לע"ל – ראה לעיל סעיף ה]. וראה לקמן הערה 48.

(44) ראה שבת (כה, ב. ושי"ב): מן המותר בפיד.
(45) תניא רפ"ז. ובכ"מ.
(46) ואדרבה, צריך לדחותם (לקו"ת ש"ש ו, ד).
(47) נהפכים יותר גם מדברים האסורים – שהרי הם הופך רצונו ית' (ראה תניא פכ"ד).

(48) ומזה מובן שהאופן ד"אתהפכא חשוכא לנהורא" שע"י תשובה הוא מה שהחשך מצד עצמו נהפך לאור. כי כאשר הפיכת החושך (החומר) הוא מצד האור, צריך שהחומר (החשך) יה' לו איהו שייכות להאור.

[וכמו באור האש, שמכיון שמה שהפך את הדברים שנאחו בהם לאש הוא מצד האש (כנ"ל הערה 43), הרי הדברים שנהפכים לאש (פתילה או עצים) צריכים להיות נוחין ומוכשרים להתאכל ולכלות בהאש (ראה לקו"ת אחרי כו, ב), שלכן א"א שהאש יאחו באבנים וכיו"ב ולהפכם לאש].

ולפי"ו נמצא, שההפך בין ג' הבחינות – תורה, מצוות ותשובה – הוא בשתיים: באופן פעולתם על חשך העולם, ובדרגת החשך שבהם פועלים: האור התורה דוחה את החשך; "נר מצוה" מהפך את החשך, ובמילא – גם המציאות דחשך. אבל בכ"ז, אופן האתהפכא הוא מצד האור ובמילא – מהפך רק החשך שיש לו שייכות לאור (דברים המותרים); אופן האתהפכא דתשובה הוא מצד החשך עצמו, ובמילא – גם ה"זדונות" – חשך שאינו שייך לאור – נהפכים לזכויות.
(49) יומא פ, ב. וראה בארוכה דרמ"צ קא, א.

ח. בית שני – "בעלי תשובה"

לפי כל האמור לעיל ניתן להבין את מעלתו של הבית השני על פני הבית הראשון⁵⁰:

בתקופת בית ראשון היו ישראל, באופן כללי ובעיקר, צריכים להיות בבחינת "צדיקים"⁵¹. ולכן, עדיין לא היה אז ה"כוח" להפיכת העולם עצמו, מתוך העבודה שלו עצמו, לקדושה.

ואילו בתקופת בית שני, כאשר היו ישראל בדרגת בעלי תשובה, היה הבית השני באופן שגם הגשמיות מצד עצמה תהיה מקדש לקב"ה.

זהו ההסבר לכך שכורש, אשר אינו יהודי⁵², ציוה לבנות את הבית השני⁵³, בדומה לענין התשובה – אשר על ידה שגגות נעשים לו כזכיות, ועד כדי כך שגם זדונות הנפכים לזכיות.

ט. שתי נחמות בבית השלישי

זהו ההסבר לשתי הנחמות – הן "על בית ראשון" והן "על בית שני", מפני שבכל אחד מהם יש מעלה על פני השני:

מעלתו של הבית הראשון היא, שהיה בו אור נעלה יותר. כיון שישאל היו בבחינת צדיקים, כדלעיל, הם היו כלים מתאימים

(50) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 28 ואילך.

(51) שלכן בנין ב"ר ה' בומן דקיימא סיהרא באשלימותא (כנ"ל ס"ג), שהוא שלימות הלבנה בקבלתה מהשמש (ראה לעיל סעיף ה').

ולעיר, שמה שבומן שלמה "נתמלא דיקוסוס של לבנה" הוא, לפי שה' דור ט"ז לאברהם "שהתחיל להאיר" (שמו"ר פט"ו, כו) – היינו, שזיכרון המטה בא בהמשך האור שנמשך (לאברהם) – שבעל* הבירה הציץ עליו) מלמעלה. (ולהעיר גם משמו"ר שם: "בראשון של ניסן מתחלת להאיר" – והרי הענין חודש ניסן הוא המשכה מלמעלה).

(52) ראה ליקוטי ביאורים (מו), ד (מאמרי אדהאמ"צ – קונטרסים (קה"ת, תנש"א) קמד) – להרה"צ כו' ר"ה מפארישט) שחסידי או"ה הם מק"נ (ומציין לשער ההמ"צ בסידור). ובפרש"י (ר"ה ג, סע"ב) בהא דכורש החמיץ "נעשה רשע", אבל אין מן ראי' שנשתנה שרש נפשו עי"ו, וק"ל.

(53) עורא א, א. וראה תוי"ט עדיות (הובא לקמן הערה 62). ויתירה מזו – שהשתתף בהבנין – ראה עורא ו, ד. ר"ה ד, א.

* ב"ר ר"פ קז.

יותר לאלקות, ולכן, גם בית המקדש היה באופן כזה.

אך מצד העבודה הרוחנית של העולם עצמו, הבית השני נעלה יותר, כפי שהוסבר לעיל.

זהו ההסבר לכך שהבית השני היה גדול מהבית הראשון "בבנין" (מקום) ו"בשנים" (זמן)⁵⁴ – כי ה"עולם" מוגדר⁵⁵ במקום ובזמן. וזהו החידוש של הבית השלישי, שבו התאחדו שתי המעלות גם יחד⁵⁶ – "נחמו" על בית ראשון, ו"נחמו" על בית שני.

י. קיום הקדושה – דוקא מלמטה

הבדל זה שבין תקופת הבית הראשון לתקופת הבית השני מתבטא, ככל הענינים של פנימיות התורה, גם בתורת הנגלה, ואף בהלכה.

מצד אחד, קדושת ארץ ישראל בתקופת בית שני היתה פחותה מתקופת בית ראשון. כפי שאנו רואים בהלכות מסוימות⁵⁷, וכן לגבי תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת, שבזמן בית שני "במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה"⁵⁸, ואילו בתקופת בית ראשון תקעו בשופר בראש השנה שחל בשבת⁵⁹ בכל המדינה, ולא רק במקדש,

(54) אלא שמגדלות בכמות – באה גם גדלות באיכות וברוחניות וכנ"ל הערה 14.

(55) שעוה"א פ"ו (פב, א).

(56) ראה בהמשכן לעיל הערה 15.

(57) ובפרט שלא נהג או יובל (ראה ערכין לב, ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ה ה"ח) ובמילא – גם לא הדינים הנוהגים רק בזמן שהיובל נוהג (רמב"ם שם ה"ט).

ואף שבפשטות מצות יובל אינה תלויה בבחימת ובמעלת מוריגתו, ומה שבזמן ב"ש לא נהג יובל, הוא לפי שמצות יובל היא דוקא "בזמן שכל יושבי' עלי" – הרי הענין ד"כל יושבי' עלי" (בפנימיות הענינים) "הוא בחי' קעיר שחבורה לה יחדיו .. המשכת ה' עילאה בה' תתאה", ולפי שחבינה זו לא היתה בב"ש, לכן לא נהג או יובל (לקו"ת ר"ה ס, סע"ב). – וצ"ע וביאור בהא דבסוף ב"ר ג"כ לא נהג יובל (ערכין לה, סע"ב).

(58) ר"ה כט, ב. ו"גזירה זו היתה בזמן בית שני כנודע בגמרא שרוב הגזירות כו' היו בזמן ב"ש דוקא" (לקו"ת ר"ה נו, ג).

(59) אבל דעת הירוש' (ר"ה רפ"ד) משמע דמדאורייתא אין תוקעין בשבת (במדינה).

בית ראשון האיר האור מבית המקדש בכל ארץ ישראל⁶⁴.

ואילו מצד הלוחות השניות, רק מי שעוסק בתורה הוא "בן חורין"⁶⁵, כפי שבתקופת בית שני האיר האור רק בבית המקדש, ולא בגבולין⁶⁴.

ומצד שני: בלוחות הראשונות שבאו רק מלמעלה התאפשרה שבירה, אך רק בתחנתן שבהן, בלוחות, ואילו האותיות פורחין⁶⁶, בדומה לקדושה הראשונה בתקופת בית ראשון, שהתבטלה, נסתלקה ממקום המקדש⁶⁶.

לעומת זאת, בלוחות השניות, שבאו לאחר השבירה ולאחר התיקון על כך על ידי התשובה, לא היתה שבירה⁶⁷ – בדומה לקדושת ארץ ישראל בזמן בית שני הקיימת תמיד.

יב. פרשת ואתחנן – איחוד שתי הדרגות

זהו הקשר שבין פרשת ואתחנן לבין "נחמו נחמו – על בית ראשון ועל בית שני":

אחד ההבדלים בין עשרת הדברות שבפרשת ואתחנן לבין עשרת הדברות שבפרשת יתרו הוא, שעשרת הדברות שבפרשת יתרו נאמרו לפני חטא העגל, כאשר ישראל היו בבחינת צדיקים, ואילו פרשת ואתחנן⁶⁸ נאמרה לאחר חטא העגל, ואף לאחר החטאים האחרים שחטאו ישראל במשך ארבעים השנים,

ולא זו בלבד שזמנה של פרשת ואתחנן היה לאחר כל הענינים השלישיים שלהם, אלא יותר מכך: הפרשה נאמרת בהמשך לדברי

רק להעוסקים בתורה – שהרי העוסק בתורה, גם עכשיו (שנשתברו הלוחות), הוא בן חורין (אבות פ"ו מ"ב) – אה"ת תשא ע' ב' כ"ב. המשך תרס"ו ע' פו.

(64) אה"ת שם.

(65) אבות שם.

(66) פסחים פו, סע"ב. ירוש' תענית פ"ד ה"ה.

(66*) להעיר דקדושת המקדש – לא נתבטלה לאחר החורבן (רמב"ם הל' ביהמ"צ ספ"ו. ראה לעיל ס"ג), אבל החילוק בקדושת הארץ בין קדושה ראשונה וקדושה שנייה.

(67) ראה תנחומא תשא לא – הובא בפרש"י תשא לד, ג.

(68) וגם: נוסח זה דעשה"ד (דפרשתנו) "יא שהוא שהי' כתוב על לוחות השניות (פס"ו) (לק"ט) תשא לד, א. ואתחנן ה, יב).

וכפי שמבאר זאת אדמו"ר הזקן⁶⁰, שהשפעה האלקית ה"נמשכת" על ידי תקיעת השופר בראש השנה שחל בשבת היא בדרגה נעלית ביותר, שיכולה "להימשך" רק בבית המקדש⁶¹. ובכל זאת, בתקופת בית ראשון תקעו בשופר גם במדינה, כי אז חלה דרגת בית המקדש גם "בגבולין".

למרות זאת אנו מוצאים מצד שני, שקדושת ארץ ישראל שהיתה בתקופת בית ראשון בטלה לאחר החורבן, ואילו קדושת ארץ ישראל שהיתה בתקופת בית שני נשארה גם לאחר החורבן²⁰.

ההסבר לכך הוא: דרגת הקדושה של ארץ ישראל בזמן בית ראשון אכן היתה נעלית יותר, אך קיום הקדושה – שלא תיפסק, ולא תילקח מהתחנתן – הרי זה תלוי בזיכרון התחנתן, ולכן היה זה בעיקר בזמן בית שני, כאשר הכניסה לארץ ישראל וקדושתה באו על ידי כורש⁶².

יא. שתי קדושות במקביל לשני סוגי הלוחות

כל הענינים נובעים מהתורה, ושני ענינים אלו, של צדיקים ושל בעלי תשובה כפי שהם בתורה, קיימים בענין של לוחות ראשונות ושל לוחות שניות:

מצד הלוחות הראשונות היו כל בני ישראל בדרגה של "חירות", אשר "אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם"⁶³, כפי שבתקופת

(60) לקו"ת שם.

(61) ע"פ נגלה טעם הפרש בין "מקדש" ל"מדינה" בזה הוא לפי שאין שבות במקדש (רש"י שם ד"ה גזירה). ויש לתורן טעם זה עם הטעם שבלקו"ת שם (הובא בפנים) שבח' התענוג הנמשך ע"י שופר (שלמעלה מבחי' התענוג דשבת) "אינו שורה ומתלבש אלא בבניה כו" שמאיר רק במקדש – כי מה שבזמן ב"ש הוצרכו לגזירות וסייגים כו' הוא לפי שלא האיר או בחי' ה' עילאה דבינה, כמבואר בלקו"ת שם. ולכן במקדש עצמו, שגם בב"ש הי' יכול להיות גילוי בחי' בינה דאצילות", לא הוצרכו לגזירות, ולכן אין שבות במקדש.

(62) ראה תוי"ט עדיות פ"ח מ"ו שכונת הרמב"ם שם במ"ש "זיכרון שעלה עורא וקדשה לא קדשה כביבוס אלא בחוקה שהחזיקו בה" [שלכן היא מקודשת גם עתה] היא ל"חזקה שהחזיקו מיד מלך פרס שנתן להם רישון להחזיק בה". ע"ש. עירובין נד, א. והכוונה שם היא לכל ישראל – לא